

Globalisering, etnicitet og politisk praksis i Nicaragua

Henriksen, Ken

Document Version
Final published version

Publication date:
1996

License
CC BY-NC-ND

Citation for published version (APA):
Henriksen, K. (1996). *Globalisering, etnicitet og politisk praksis i Nicaragua*. Institut for Interkulturel Kommunikation og Ledelse, IKL. Copenhagen Business School. Working Paper / Intercultural Communication and Management No. 18

[Link to publication in CBS Research Portal](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us (research.lib@cbs.dk) providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Download date: 01. Apr. 2023

Summary

This paper reflects upon some theoretical and methodological issues related to the study of [globalization, ethnicity and political practice] on the Atlantic Coast of Nicaragua. In deconstructing the antinomy of ethnic activity (mobilization) and ethnic passivity well-established within Rational Choice Theories and Competition theories of ethnicity the paper elaborates on a more dynamic concept of political practice, which regards it as a phenomenon of connected series of actions. People are not passive just because they don't mobilize. The construction of ethnic consciousness, for example, is a practice exposing important political connotations.

This concept is the starting point of a theory of social structure and power, which mediate between action and structure and which does not regard social structure as something fixed and given. The concept of power is harnessed to actors' transformative capacity (Giddens 1979 and 1984) and, thus, [power] is not just a [trickle down]- phenomenon of compulsion and domination it is also a process through which meaning is being contested and continuously redefined.

Frederiksberg, November 1996

Ken Henriksen

Globalisering, etnicitet og
politisk praksis i Nicaragua

Department of Intercultural Communication and Management
Copenhagen Business School

Working Paper no. 18

"Globalisering, etnicitet og politisk praksis i Nicaragua

Copyright 1996

Department of Intercultural Communication and Management
Copenhagen Business School

Dalgas Have 15

DK-2000 Frederiksberg

Denmark

Phone: + 45 38 15 38 15

Fax: + 45 38 15 38 40

Globalisering, etnicitet og politisk praksis i Nicaragua

Ken Henriksen

Indhold:

Introduktion.....	1
Formål.....	3
Projektets case.....	6
Projektets forskningsmæssige position.....	8
Om politisk praksis.....	10
Teoretiske problemstillinger.....	16
Metodiske og metodologiske overvejelser.....	25

Introduktion

Netværende paper er det konkrete resultat af et kortvarigt forskningsophold ved Institut for Interkulturel Kommunikation og Ledelse (IKL) i efteråret 1996. På baggrund af et projektforslag ansatte instituttet mig i 2 måneder med henblik på udarbejdelsen af en uddybende ph.d.-projektbeskrivelse. Under vejledning af Henrik Schaumburg-Muller og Hans Krause Hansen udarbejdede jeg parallelt med projektbeskrivelsen dette paper.

Paperet peger i generelle vendinger på de forskellige teoretiske og metodologiske problemstillinger i studiet af *"Globalisering, etnicitet og politisk praksis"* og det er hensigten at udvikle diskussionerne yderligere i forbindelse med ph.d.-afhandlingen, som jeg håber at få mulighed for at skrive på i IKL.

Projektet knytter sig til det af IKL's to forskningsområder, der undersøger *"kultur- og samfundsforhold og globale forandrings-tendenser"*. En af de overordnede målsætninger med projektet er, at udarbejde en teori og en metodologi, der inddrager kulturelle og akkulturelle forhold i studiet af samfundsmæssige forandringer. Ved at tage udgangspunkt i et tredje verdensland, Nicaragua, er projektet relateret til u-landsgrenen på IKL og de teoretiske målsætninger skal betragtes som et forsøg på at give udviklingsforskningen et humanvidenskabeligt islæt.

Det er imidlertid en vanskelig opgave at omsætte intentionerne i en konkret analyse-metodologi. For det første har udviklingsforskningen traditionelt været domineret af samfundsvidenskabelig forskning; for det andet har humaniora haft svært ved at overskride sin filologiske tradition og anvise konkrete initiativer til, hvordan fagets konstituerede genstandsfelter, sproget og teksten, kan anvendes i kultur- og samfundsanalysen.¹

For dette projekts vedkommende handler det om at "tage lokale stemmer alvorligt"; at erkende at f.eks. etniske aktørers rationaler, ideer og handlinger kan medvirke til samfundsmæssig forandring. På denne baggrund peges der i paperet på de forskellige principper for udviklingen af en **etnicitetsteori**, der anbefaler, at konkrete empiriske studier tager udgangspunkt i en analyse af *konstruktionen* af etniske bevidstheds- og praksisformer. Projektet argumenterer dog for en kritisk version af konstruktionsbegrebet, idet konstruktioner både anskues som socialt producerende og socialt producerede. Der lægges særlig vægt på at analysen af sociale konstruktioner på én gang afslører [noget om], hvordan aktører og institutioner reagerer på sociale omstændigheder samt om, hvordan disse reaktioner medvirker til samfundsmæssig forandring.

¹

I de senere år har (den kritiske) diskursforskning(en) på IKL taget et konkret initiativ til at integrere humaniora i den samfundsrkonomiske forskning. Diskursforskningen er uden tvivl en farbar vej, og jeg ser en stor udfordring i at videreudvikle mine ideer i dialog med diskursanalysen.

Formål

Formålet med projektet er at undersøge etnisk bevidsthed og politisk praksis blandt (ressourcesvage) etniske grupper i en social og kulturel kontekst præget af neoliberalisme og globalisering.

Projektet er case-baseret og studerer, hvordan de etniske grupper i Nicaraguas Atlanterhavsregion konstruerer etnisk identitet og kulturel forskellighed, samt hvordan de reagerer politisk under forhold karakteriseret ved staten Nicaraguas forsøg på integration i den globale verdensorden. Projektet er således et studie i, hvordan globale og lokale forhold interaktionerer.

Globaliseringsbegrebet har specielt i de senere år fundet stadig bredere anvendelse, idet det generelt betegner en verdensomspændende udviklingsproces kendetegnet ved accelerende økonomisk, social og kulturel interaktion, herunder spredningen af internationale og transnationale institutioner helt ud til klodens mest perifere samfund. Inden for globaliseringsdiskussionen er begrebet imidlertid blevet udlagt som en betegnelse for modernitetens indtrængen i alle samfund og kulturer for derved at skabe en ensartet udviklingsproces præget af konvergens og "vesternisering" (moderniseringsteoriene). I mere marxistisk inspirerede globaliseringsteorier er verden blevet anskuet som et mønster af relationer, hvor U- og I-lande havde deres egen specifikke rolle i det globale (kapitalistiske) system (Wallerstein 1974). Dette projekt afviser opfattelsen af verden som et system, hvor hvert enkelt delelement har sin funktion i forhold til systemets reproduktion. Projektet anser heller ikke globaliseringen som en entydig homogeniserende kraft.

Der tages derimod udgangspunkt i Roland Robertsons udformning af begrebet, idet han anskuer globaliseringen som en proces præget af en kombination af universalisering og partikularisering (Robertson 1992). Lokale identiteter er, ifølge Robertson, på den gang underlagt globaliseringskrav om tilpasning samt trangen til at udvikle og konstruere egne identiteter:

*"In an increasingly globalized world there is a heightening of civilizational, societal, ethnic, regional and, indeed individual, self-consciousness. There are constraints on social entities to locate themselves within world history and the global future. Yet globalization in and of itself also involves the diffusion of the **expectation** of such identity declarations"* (Robertson 1992:27, fremhævet i original).

Fordelen ved Robertsons globaliseringsbegreb er således, at man både kan begribe globaliseringsgens gennemslagskraft, d.v.s. det forhold at sociale individer er underlagt begrænsninger af det globale system, og opnå muligheden for at erkende at svage sociale enheder, herunder etniske grupper i Nicaragua, er i stand til at konstruere lokal-fællesskabers identiteter. Robertson opfører hermed dikotomien mellem "det globale" og "det lokale", idet de betragtes som indlejret i hinanden.

Dette projekt undersøger en speciel version af det lokale, nemlig politisk praksis der har etnisk identitet som sit omdrejningspunkt. Opfattelsen af praksis-begrebet knytter sig til Anthony

Giddens strukturteori (1979 og 1984), der ligger vægt på at alle aktører, også ressourcensvage identiteter, besidder en transformativ kapacitet:

"Action depends upon the capability of the individual to [make a difference] to a pre-existing state of affairs or course of events..... (w) e can say that action logically involves power in the sense of transformative capacity" (Giddens 1984: 14-15).

Giddens' betragtninger repræsenterer reel en effektiv dekonstruktion af funktionalistisk og strukturalistisk tænkning, idet mennesker ikke anses for at være uden selvstændig vilje og handlekraft og heller ikke fremstår som [marionetdukke] styret af ydre strukturelle vilkår:

"Structure is not to be equated with constraint but is always both constraining and enabling" (Ibid:25).

Strukturteorien kan altså bidrage til en sammenkædning af globaliserings- og praksisbegreberne, idet der advares mod udelukkende at analysere globaliseringen i forhold til de begrænsende konsekvenser. Globaliseringsprocesserne medvirker desuden til, at f.eks. etniske grupper opnår muligheden for at forbedre deres økonomiske, sociale og kulturelle position. Projektets intentioner om at studere etnisk politisk praksis i Nicaragua vil således bidrage med en grundig undersøgelse af, hvordan de etniske aktører anvender den nationale og globale kontekst i bestræbelserne på at sikre sociale forbedringer, samt økonomisk og kulturel selvstændighed.

Disse udførelser af globaliserings- og praksisbegreberne danner grundlaget for problemstillingerne i projektet, idet formålet er:

- 1: At diskutere hvorledes den nationalstatslige konstruktion og dennes tilpasning til den globale verdensorden påvirker de etniske grupper i Atlanterhavsregionen.
- 2: At undersøge hvilke former for politisk praksis der manifesteres blandt de etniske grupper i dag, samt at analysere hvordan befolkningen konstruerer etnisk bevidsthed og kulturel forskellighed i denne praksis.
- 3: At bidrage til udviklingen af et **syntetiserende etnicitetsbegreb**, der bygger bro over kløften mellem aktørog strukturperspektiver på forandringer af etnisk bevidsthed.

Projektets case

Projektets case-studie tager udgangspunkt i en forundring over, at de etniske grupper tilsyneladende afstår fra at udrykke umiddelbart synlige manifestationer på politisk motiveret modstand i en situation, der ellers kunne begrunde det.

For det første har regeringskiftet efter præsident- og parlamentsvalget i 1990 medført overgangen til en neoliberal økonomisk politik, der tilstræber at skabe økonomisk udvikling gennem privatiseringer, verdensmarkedsintegration og ved at forsøge at efterkomme IMF's strukturtilpasningsprogrammer. Denne politik har haft mærkbare konsekvenser i form af social

og økonomisk marginalisering af de svageste befolkningsgrupper (Acevedo 1993) og for de etniske grupper i Atlanterhavsregionen er der tale om både ernærings- og sundhedsmæssige forværringer (Gabriel 1996).

For det andet har hensynet til strukturløsningsprogrammerne² betydet, at regeringen har ignoreret loven om autonomi til Atlanterhavsregionen, der blev vedtaget under den sandinistiske regering i 1987. En af intentionerne med autonomiloven var ellers at beskytte de etniske grupper mod kulturel assimilation og social marginalisering, samt at skabe lokalt forankrede udviklingsinitiativer.³ Disse ideer er vanskeligt forenelige med IMF's standardrecepter og det aktuelle udviklingsparadigme. Modstridningerne kommer bl.a. til udtryk i regeringens salg af koncessioner til udenlandske selskaber på trods af autonomilovens betoning af regional medbestemmelse og forbud mod opkrøb. Udover omfattende skov- og havforurening er indflydelsen fra udenlandsk kapital medvirkende til nedbrydningen af traditionelle organisations- og subsistensformer (Romero og Cunningham 1992, Gabriel 1996).⁴

For det tredje er der et historisk betinget modsætningsforhold mellem de etniske minoriteter i Atlanterhavsregionen og den mestitsdominerede Stillehavsregion. Dette modsætningsforhold, der bl.a. bunder i angloamerikansk indflydelse på Atlanterhavskysten, mens Stillehavsregionen har været under spansk kulturpåvirkning, udviklede sig til et åbnet konflikt, da sandinisterne forsøgte at mestitsere de etniske kulturer (Hale 1994, Henriksen 1995).

For det fjerde har atlanterhavsbefolkningen - og specielt miskituindianerne, der demografisk set er den største etniske minoritet i Nicaragua - traditionelt været aktive aktører i institutionaliseringen af en praksis, der er kendetegnet ved politiseringen af deres etniske identitet. Et konkret udtryk for dette er eksistensen af en række etniske organisationer, der hver især hævder at repræsentere en eller flere af regionens 5 etniske minoriteter. Under borgerkrigen var disse organisationer i stand til at mobilisere befolkningen omkring en ideologi, som fremhævede de store forskelle mellem Vest- og øst-nicaragua og som krævede selvstændighed i henhold til indianernes historiske rettigheder til jorden (Vilas 1989:238ff). Det faktum at store dele af befolkningen sluttede op om kravene understreger tilstedeværelsen af et omfattende politisk potentiale. Samtidig vidner sandinisternes tilfærmelser, herunder vedtagelsen af Autonomiloven, om at de etniske grupper har historisk erfaring for, at protester og åbnet modstand kan have en positiv effekt. (Henriksen 1995:70ff).

Projektets forskningsmæssige position.

Efter revolutionen i 1979 skete der et markant skifte i forskningen om Atlanterhavsregionen,

² Højrepopulisten Arnaldo Alemáns sejr ved det nyligt afholdte præsident- og parlamentsvalg (okt. 1996) tyder på at denne neoliberale politik vil fortsætte med intensiveret kraft.

³ F.eks. garanterer autonomiloven, at befolkningen kan bevare og udvikle sine særlige sproglige, religiøse og kulturelle karakteristika, ligesom jorden sikres mod opkrøb og ekspropriation (Art. 11 og 36). Endelig tildeler loven de regionale parlamenter afgørende indflydelse på politiske, økonomiske og sociale programmer vedrørende regionen (Art.23).

⁴ F.eks. betyder overfiskeri og forurening, at lokale fiskekooperativer rødfægges (Gabriel 1996). Endvidere foreslås salg af minekoncessioner omfattende skovdrift. Hvis afskovningen fortsætter i nuværende tempo er det blevet beregnet, at der ingen skov vil være om 30 år (IRENA 1991).

blide hvad angde mængde og problemstillinger. Fra 1979 var fokus enten rettet mod kulturelle og sociale forandringer forårsaget af den anglo-amerikanske indflydelse (kolonisering) (Helms 1971) eller der var tale om etnografiske beskrivelser af oprindelige og traditionelle livsformer (Nietschmann 1973). Blide Nietschmanns og Helms forskning har været vigtige inspirationskilder for den store mængde litteratur, der dukkede op i krøllandet på miskituernes væbnede modstand mod den sandinistiske revolution. Følgelig for denne litteratur har været forsøgt på at forklare årsagerne til konflikten. Der er to store problemer med post-1979 litteraturen.

1) Det ene problem skyldes, at forfatterne har været dybt påvirket af den politiske symbolik, der omgav den nicaraguanske revolution; enten blev miskituernes modstand betragtet som resultatet af amerikansk imperialisme (Jenkins Molieri 1986, Dunbar Ortiz 1986) eller som en reaktion mod fejl og mangler i den sandinistiske ideologi (Nietschmann 1989). Carlos Vilas (1989) har i nogen grad anlagt et mere nuanceret perspektiv, idet han har medtaget både et nationalt og et globalt perspektiv, ligesom han har analyseret forholdene i Atlanterhavsregionen som en regional version af landets generelle problemer i form af afhængighed og økonomisk stagnation (ibid:96).

2) Men både Vilas og de øvrige forskere repræsenterer reelt et andet mere teoretisk problem ved forskningen i konflikten mellem miskituerne og sandinisterne. Hvad enten der er tale om amerikansk imperialisme, sandinistisk infiltration eller en kombination af begge dele anlægger de et strukturelt, deduktivt perspektiv, hvor de etniske gruppers oprindelse, og dermed etno-politisk praksis i det hele taget, anses som noget, der opstår under specielle samfundsmæssige omstændigheder. De repræsenterer herved et deterministisk syn på etnicitet.

Det skal nævnes, at konflikten desuden har affødt forklarings modeller, der i mere eller mindre omfang tager udgangspunkt i en analyse af historiske og kulturelle faktorer internt i de etniske grupper. Macdonald (1988) har f.eks. belyst konflikten ud fra en etnometodologisk synsvinkel, der lægger vægten på "indianernes" bekymringer for, at traditionelle livsformer, herunder deres subsistensøkonomi og et spirituelt og religiøst forhold til jorden, skulle blive destrueret (ibid f.eks. 114 og 121f). Problemet ved Macdonalds og andre kulturalistiske tilgange er, at "kultur" fremstilles i et vacuum og at samfundsmæssige omstændigheder i bedste fald tildeles en underordnet rolle (for en gennemgang af Kulturalistiske tilgange se irvrigt Morris og Mueller 1992).

Et af de seneste bidrag i debatten om årsagerne til konflikten har, udover en udvidelse af empirien til også at omfatte en vurdering af overgangen til fred og autonomi, desuden forsøgt at bygge bro over kløften mellem de to forklaringsmodeller (Hale 1994). Hale vurderer, at de ydre omstændigheder, dvs. nicaraguansk etnocentrisme og amerikansk imperialisme ikke kan stå alene og han motiverer derfor miskituernes væbnede modstand ved desuden at henvise til en tradition for aggressive og krigeriske adfærdsmønstre, samt til en frøelse af slødskab med anglo-amerikanske normer og værdier, der er blevet plejet sideløbende med en afvisning af spansk og spansk-amerikansk kultur. Hales bidrag er uden tvivl det teoretisk mest konsistente bidrag, men, især i afsnittene om overgangen til autonomi, savnes der en konsekvent sociologisk tilgang, som medtager strukturel differentiering og interne modsætninger i Atlanterhavsregionen.

Dette projekt vil i vidt omfang bygge videre på Hales arbejde, idet fokus vil blive rettet mod

aktuelle forhold og sDedes mod en situation, der i modsFtning til Hales empiri, er karakteriseret ved fravFrret af radikale former for politisk praksis.

Om politisk praksis

Jeg har stor forståelse for, at empirien forekommer mest interessant, ogDf forskningsmFssigt, nD der er tale om situationer prFget' af konflikt eller politisk mobilisering. Dette forhold er sandsynligvis en af hovedDsagerne til, at den enorme interesse for sandinistperioden tilsyneladende ikke har givet sig udslag i forskning om de aktuelle forhold. Det er irvrigt et kendetegn for megen teoretisk forskning i forholdet mellem etnicitet og politisk praksis, at fokus frst og fremmest er rettet mod Dsagerne til etnisk mobilisering. F.eks har Joane Nagel, med inspiration fra marxistiske klassekampsteorier, argumenterer for, at etnisk gruppe-identifikation og etnisk mobilisering er resultatet af en vedvarende kamp for et samfunds ofte sparsomme ressourcer:

[Competition theories of ethnicity stress the role of resource competition as a basis for ethnic group formation, interethnic conflict, and the formation of ethnic social and political movements. Few would argue against the notion that competition for scarce economic or political resources is a powerful force in society. Such competition causes contenders to organize,.... . and to engage in conflict]. (Nagel 1995:445).

Andre teorier (Rational choice theories) hviler pDen antagelse om, at individer handler med henblik pDat maximere egne eller gruppens fordele:

(I)ndividuals act so as to obtain maximum net advantage; this is the assumption of optimizing behavior. (Banton 1995:479).

Ifrlge disse teorier opstD der etnisk mobilisering, hvis der skabes samhrrighedsfrlelse omkring et eller flere fFlles mD:

(T)o attain their ends, individuals will at times be obliged to join with others in collective action or to follow strategies that assume that others will engage in such action. Social groups result from and are maintained by the goal-seeking actions of individuals. (ibid:480).

Jeg vil i denne forbindelse hFfte mig ved to problemer ved disse forklaringsmodeller.

1) Det frste angD teoriernes postulat om individers handlingsrationalisering. Det er sandt, at handlinger ofte er dybt forankret i situationen og sDedes udfrrt med henblik pDopfyldelsen af en bestemt og for aktrren bevidst mDsFtning. Specielt handlinger der bryder med rutinen, som f.eks etnisk mobilisering, kan ofte forklares af de involverede aktrrer og derfor udIFgges som resultatet af en strategisk intention. Jeg vil alligevel henvise til Giddensl [praktiske-bevidsthedsbegreb] og Bourdieus *habitus begreb*, der begge henleder opmFrksomheden pD at handlinger ofte er dybt forankret i aktrrernes kultur og historie:

"In short, the habitus, the product of history, produces individual and collective

*practices, and hence history, in accordance with the schemes engendered by history. The system of dispositions - a past which survives in the present and tends to perpetuate itself into the future.... (C)ollective action (e.g. revolutionary action) is constituted in the dialectical relationship between, on the one hand, a **habitus**, understood as a system of lasting, transposable dispositions which, integrating past experiences, functions at every moment...., and on the other hand, an **objective event** which exerts its action of conditional stimulation calling for or demanding a determinate response*. (Bourdieu 1987:82-83, fremhFvning i original)⁵

Habitus-begrebet afslrker herved en teoretisk brist i gFngse teorier om etnisk mobilisering. Selvom mobilisering tilsyneladende ofte opstD pludseligt og uden forudgDende varsel skal det **ikke** betragtes som en enkelt, isoleret handling, der udelukkende er forankret i situationen. Mobilisering er derimod kulminationen pDet "flow" af handlinger eller en proces, der har rod i aktrernes historiske og kulturelle baggrund. Forskellige etniske grupper vil altsD reagere forskelligt, selvom de er udsat for samme pDvirkninger, og pDtros af at de mDke har identiske strategiske intentioner med deres handlinger.

2) Det andet kritikpunkt ved oven for nFvnte forklaringsmodeller vedrrer en procesuel udlFgning af politisk praksis. Idet disse modeller frst og fremmest forklarer mobilisering med henvisning til umiddelbare forhold, der er knyttet til aktrernes opfattelse af, hvordan de bedst udnytter en given situation, fremfrres der en statisk [enten-eller] version af begreberne [mobilisering] og [politisk action]. Problemet angD beskrivelsen af de forhold, der gik umiddelbart forud for mobiliseringen, samt forklaringen pDen situation, der, selvom forholdene ellers kunne begrunde det, tilsyneladende ikke producerer politisk mobilisering. Er man da passiv og altsD offer for forsrg pDtilpasning til eksterne vilkD, der f.eks medfrer social marginalisering og kulturel assimilation?.⁶ Joane Nagel har formuleret sin version af en sDdan aktiv-passiv dikotomi:

*[I]n other words, in some societies at some points in history, there is a great deal of ethnic competition, some times leading to high rates of ethnic conflict, which can take extreme forms such as internment, expulsion, or genocide. Yet at other moments in time, **ethnic competition appears to be non-existent** ethnic relations are **placid** and ethnic boundaries are permeable. In some cases, these **two extremes** can be temporally quite proximate* (Nagel 1995:430, fremhFvningen er min).

Idet der tages afstand fra sondringen mellem aktiv og passiv vil projektet udvikle et modificeret politisk praksis begreb, der erstatter enten-eller dikotomien med en procesuel opfattelse. FravFr af Denlyst politisk modstand er ikke, i sig selv, udtryk for passivitet og tilpasning. Et modificeret politisk praksis begreb fordrer sDedes indgDende studier af aktrers hverdagsaktiviteter, herunder de smD kampe og politiske diskurser, der udtrykkes verbalt og tavst gennem

⁵ For en yderligere analyse af begrebet practical consciousness og dets forhold til discursive consciousness og unconscious motives se (Giddens 1984:4ff).

⁶ Jeg foretrFkker derfor praksis-begrebet, der i hrjere grad skelner mellem forskellige former for politisk handlen fremfor de alternative begreber, der implicit opererer med aktiv-passiv dikotomien

handlinger, og som er knyttet til aktrrernes habitus og praktiske bevidsthed. Selvom James Scotts (1985) undersøgelser af skjulte modstandsformer blandt relativt svage grupper ikke relateres specifikt til etnicitetsbegrebet, men til klassebegrebet, kan de alligevel virke inspirerende for studiet i etno-politisk praksis. Scott fokuserer på *everyday forms of peasant resistance*, idet han først og fremmest henviser til de modstandsformer, der ikke skaber direkte konfrontation med de aktrrer og institutioner, modstanden er rettet imod:

Here I have in mind the ordinary weapons of relatively powerless groups foot dragging, dissimulation, false compliance, pilfering, feigned ignorance, stander, arson, sabotage, and so forth.... They typically avoid any direct confrontation with authority or with elite norms. To understand these commonplace forms of resistance is to understand what much of peasantry does between revolts to defend its interests as best it can. (Scott 1985:29).

Denne udbygning af modstandsbegrebet kan relateres til strukturationsteoriens påstand om aktrrers transformativ kapacitet. Evnen til at skabe forandringer er ikke et latent, skjult potentiale, der manifesteres når de rette forhold er tilstede, og altså heller ikke knyttet til en bestemt form for politisk handling, som f.eks demonstration eller deltagelse ved valg etc. , men derimod forbundet med alle handlinger, der foregår i inter-aktion med andre aktrrer:

Although in the sense of transformative capacity power is implied in the very notion of action, I shall henceforth employ the term [power] as a subcategory of [transformative capacity], to refer to interaction where transformative capacity is harnessed to actors attempts to get others to comply with their wants (Giddens 1979:93, fremhævet i original).

Selvom politisk praksis har en procesuel karakter - og der dermed ikke skelnes mellem aktivitet og passivitet men derimod mellem forskellige praksisformer - er der alligevel tale om, at praksis kan have forskellige grader af transformativ kapacitet. Vurderingen af i hvilken grad politisk praksis medvirker til sociale forandringer beror dog på en grundig analyse af specifikke praksisformer og af deres placering i den historiske, kulturelle og samfundsmæssige kontekst, herunder en undersøgelse af magtforholdene mellem de involverede aktrrer. Jeg vil derfor vende mig imod Peter Worsleys forskning på at foretage en standardiseret niveauinddeling af politisk modstand blandt indianere i Latinamerika:

*Such is the stereotype of Indian passivity and resignation, which are, in reality, neither conservative commitment to entrepreneurial tradition nor a lack of the entrepreneurial spirit, but **refusal**: refusal to become plantationworkers, to learn Spanish, to promote oneself at the expense of ones fellows or at the expense of losing ones cultural identity and memberships.*

When hope and organization become possible, refusal becomes resistance, resistance protest, and protest eventually turns into positive demands for alternatives. (Worsley 1984:291, fremhævet i original).

PD trods af intentioner om det modsatte - og selvom Worsley reelt problematiserer passivitetsbegrebet - gør han sig til talsmand for en konventionel vestlig opfattelse af politisk modstand. Worsleys betragtninger kan muligvis med held anvendes om den europæiske

arbejderklasse op til midten af dette **D**hundrede, der organiserede sig i kampen for bedre arbejdsforhold etc. Men **nD** det **gF**lder analysen af politisk praksis blandt **□**indianere[□] i Latinamerika, hvor den kulturelle og sociale udvikling har haft sine egne specielle karakteristika, er konklusionerne vildledende. F.eks kan man **ikke** uden videre **pD**tD at bevidst isolation fra den dominerende mestitsbefolkning, der er en historisk set meget udbredt modstandsform blandt de etniske grupper i Latinamerika, er udtryk for en praksisform med mindre transformativ kapacitet end f.eks Den Lysende Stils voldelige og **vF**buede oprorr i Peru.

Projektet vil **sD**edes udvikle et politisk-praksis-begreb, der er frigjort fra aktiv-passiv dikotomien og som anbefaler, at praksis undersrges og vurderes i sammenhFng med den sociale og kulturelle kontekst. Dette indikerer, at etniske gruppers transformativ kapacitet, d.v.s. de forandringer social praksis producerer, brr studeres i spillerummet mellem interne aktrrmFssige forhold og ydre samfundsmFssige omstFndigheder.

Teoretiske problemstillinger

Jeg vil derfor bidrage til en nytFnkning af etnicitetsbegrebet ved at foretage en kritisk revurdering af en dualistisk opfattelse, der godtgrrer at etnisk (politisk) bevidsthed **bD**le er en konsekvens af eksterne relationer og af interne forhold i etniske grupper (Henriksen 1995). Betydningen af de eksterne relationer beror **pD** at etniske befolkninger, via mrdet med andre grupper, fremhFver kulturforskelle og konstruerer etniske skillelinier mellem **□**dem[□] og **□**os[□]. Det fremgD **sD**edes at etnisk identitetsdannelse er en interaktiv dynamisk proces, hvor den gensidige konfrontation fremmer udviklingen af nye identiteter. men dynamikken reduceres dog i nogen grad af etniske gruppers ulige sociale status, der medfrerer at magtfulde grupper kan **pD**vinge socialt set inferirre grupper en bestemt identitet. Herudover har mange stater i specielt Latinamerika medvirket til at skabe eller fastholde bestemte etniske skillelinier ved at favorisere nogle identiteter (mestitser) mens andre grupper (indianere) er blevet betragtet som irrelevante for udviklingsprocessen og dermed tilsidesat.

pDtrods af eksterne vilkD, der bidrager til at fastholde socialt svage etniske grupper som inferirre identiteter, eksisterer der internt i de etniske grupper nogle dynamikker, som ofte udfordrer negative og etnocentrisk fremkaldte billeder af dem og som undertiden medvirker til etno-politisk mobilisering. En af forudsFtningerne for etnisk mobilisering er skabelsen af intern *samhrighed* samt *konstruktionen* af en fFlles etnisk identitet.

Konstruktionstanken er udtryk for et teoretisk opgrr med den primordialistiske opfattelse af etnicitet, der anser etnisk tilhrrsforhold som noget, der automatisk opstD **pD** baggrund af eksistensen af en rFkke fFlles objektive kulturelle karakteristika, der, som det hFvdes, er dybt forankret i historien. Ved at insistere **pD**denne automatik afskFrer primordialistiske tilgange sig fra at kunne forklare, hvorfor etnicitet varierer og hvorfor etniske grupper i nogle historiske perioder synes at lFgge mere **vF**gt **pD**deres etniske identitet end i andre.

pDtrods af den tilsyneladende modsFtning mellem et primordialistisk/objektivistisk standpunkt og forstDelsen af etnicitet som et fFnomen, der er socialt og kulturelt konstrueret, er grundideerne i de to tilgange alligevel compatible. UdIFgningen af etnicitet som en subjektiv konstruktion bygger for det frreste **pD**en semantisk opfattelse af kultur, idet det ikke er kulturelle forhold i sig selv, men den eller de betydninger etniske aktrrer lFgger i disse forhold, der anses som **vF**sentielle. For det andet beror den **pD**en idJ om at individer, **pD**trods af historiske og

sociale omstændigheder, har vide rammer for at handle og foretage valg, og det er netop gennem disse valg, at automatikken i den etniske identitetsdannelse brydes. Men forudsætningen for at kunne foretage et valg er, at [der er noget at vælge imellem]; mennesker kan ikke konstruere en etnisk identitet ud af ingenting. Det primordialistiske standpunkts fortjeneste ligger derfor i at pointere, at kulturelle forhold, herunder sprog, religion, livsformer, traditioner etc. medvirker til at konstituere etnisk identitet, og i at fastholde at etnicitet ofte bundes i et historisk fællesskab. Et dualistisk etnicitetsbegreb bidrager altså til at bygge bro over kløften mellem strukturelle og aktørrelserne og samtidig kan det medvirke til en nuancering af globaliseringsbegrebet, idet der advares mod ensidigt at anskue globaliseringen som en proces præget af ekstern dominans; man bør desuden medtage globaliseringens lokale forankring, blandt andet baseret på aktørers egne bearbejdningsformer med egne kulturelt specifikke karakteristika.

Det trods af at det dualistiske etnicitetsbegreb tilsyneladende er nødvendigt for at forklare udsving og forandringer i etnisk bevidsthed er det i sin nuværende udformning ikke *tilstrækkeligt*. Et af problemerne beror på at man måske ville stille sig tilfreds med at beskrive, hvordan en given kombination af eksterne og interne omstændigheder forårsager bestemte former for etnicitet, og herved opstår det teoretiske problem, at disse omstændigheder betragtes som to gensidigt uafhængige variabler.

Med henblik på at udvikle et mere nuanceret begreb, der kan erstatte det, vil projektet foretage en kritisk revurdering af det dualistiske etnicitetsbegreb. Et væsentligt kriterium vil være at formulere en *syntese* mellem de to variabler, der kan påvise, hvordan en gensidig påvirkning af samfundsmæssige eksternaliteter og interne kulturelle forhold i de etniske grupper fremmer udviklingen af etnisk bevidsthed. Fordelen ved et *syntetiserende etnicitetsbegreb* er, at det ikke bare bestræber sig for at beskrive en given kombination af eksterne og interne forhold, men også tilstræber at forklare, hvorfor etnisk bevidsthed varierer. Jeg skal her nævne to omstændigheder, der belyser forbindelsen mellem eksterne og interne faktorer.

For det første er der et dynamisk forhold mellem etniske identitetssystemer og det omgivende samfund forstået på den måde, at forandringer i det ene system producerer forandringer i det andet. Denne dialektik er mest irrefølelse i konfliktsituationer; f.eks. kan vedtagelsen af Autonomiloven i Nicaragua anskues som et resultat af de etniske gruppers væbnede reaktion mod sandinisternes politik i starten af 1980'erne. Det skal pointeres, at en dialektisk beskrivelse af forholdet skal forstås sådan, at ændringer i eksterne omstændigheder motiverer til interne forandringer og vice versa; der er med andre ord ikke tale om nogen form for determinans. Dette hænger dels sammen med hvad jeg ovenfor formulerede som de etniske gruppers subjektive konstruktioner af egen identitet, dels skyldes det at virkeligheden også udsættes for sociale konstruktioner.

Eksterne og interne faktorer påvirker altså for det andet hinanden derved, at de makro-baserede eksternaliteter fastsætter objektive rammer for individets udfoldelse; men disse rammer virker desuden subjektivt, idet styringen afhænger af, hvordan de berørte grupper opfatter dem. Selvom menneskers handlingsmuligheder ofte synes begrænsede og bestemt [udefra] er der alligevel, i kraft af forskellige opfattelser af den sociale virkelighed, plads til partikularitet og diversitet, idet opfattelsen af et socialt fænomen har konsekvenser for den eller de handlinger disse mennesker vælger (ad. Thomas-teoremet [If men believe ideas are real, they are real in their consequences]).

(Kvale 1984:64)).

Hvis det dualistiske etnicitetsbegreb skal gøres teoretisk mere robust, bør det udvikles på basis af en kritik af to analyseprincipper, der traditionelt har stået skarpt overfor hinanden. Nemlig på den ene side subjektive aktørorienterede principper, der har fokuseret på sociale aktørers handlinger og konstruktioner af virkeligheden. Eksponenter for denne tilgang har ofte negligeret aktørernes sociale og historiske vilkår. På den anden side har objektive strukturorienterede tilgange fremstillet historiske aktører som passive instrumenter for systemets strukturelle egendynamik og således reduceret disse aktørers omverdensfortolkninger til resultater af ydre objektive omstændigheder. I dette teoretiske univers strander diskussioner om etnicitet på spørgsmålet om, hvorvidt etnisk bevidsthed er determineret af strukturelle eksternaliteter eller om aktørerne er stærke nok til at overkomme strukturernes snævre bånd. På trods af deres tilsyneladende uforenelighed mener jeg ikke desto mindre, at det er muligt at skabe en syntese mellem de to principper.

Uden at relatere specifikt til etnicitet er der inden for det sociologiske forskningsfelt, i krlvandet på Anthony Giddens' strukturteori (1979 og 1984), opstået en række forsøg på at få teoretisk afklaring på strukturbegrebet og på at formulere nye opfattelser af forholdet mellem struktur og aktør. Giddens introducerer begrebet "structuration", idet han fremstiller strukturer som processer frem for statiske enheder. Samfundets aktører betragtes som en af kilderne til strukturelle forandringer, idet de via deres viden om de principper, der styrer sociale processer, kan bearbejde og ændre virkeligheden:

"Analysing the structuration of social systems means studying the modes in which such systems, grounded in the knowledgeable activities of situated actors who draw upon rules and resources in the diversity of action contexts, are produced and reproduced in interaction" (Giddens 1984:25).

Der ligger implicit i denne opfattelse, at strukturer og aktører forudsætter hinanden. Det er således min hensigt at udvikle et modificeret etnicitetsbegreb, i kritisk dialog med sociologiske struktur/aktør opfattelser, der dels medfører objektive rammer for og subjektive fortolkninger af virkeligheden, dels kan medvirke til at forklare, hvorfor etnisk bevidsthed varierer og skifter. I den forbindelse forudsætter det, at jeg argumenterer for et strukturbegreb, der: 1) ikke opfattes som statisk, men som en dynamisk proces, 2) både påvirker og påvirkes af aktørers handlinger, 3) både begrænser og fremmer etnisk handling.

Det første krav til et modificeret strukturbegreb løses automatisk, hvis de to følgende kriterier er opfyldt, idet strukturer der fremmer handling og dermed påvirkes af denne handling per definition er dynamiske. Ved at tillægge aktører en udpræget grad af transformativ kapacitet kan Giddens' strukturteori i vidt omfang bidrage til udviklingen af et etnicitetsbegreb, der kan tages ind i et dynamisk strukturbegreb. Et af de bedste eksempler på etniske gruppers transformativ kapacitet er, som bekendt, det faktum at miskituindianerne gennem vebnet modstand fik sandinisterne til at imødekomme kravene om regional autonomi. Men herudover er valget af bevidst isolation et udslag af, at "indianerne" har konstrueret en fælles etnisk identitet, der er blevet anvendt som en kapacitet (resource) i bestræbelserne på at skabe lokalt forankrede udviklingsinitiativer.

I et historisk perspektiv skal det endvidere nævnes, at da England i starten af 1600-tallet koloniserede Nicaraguas Atlanterhavsregion blev der mødt af blandende reaktioner fra den lokale befolkning. De dele, hvis efterkommere idag identificerer sig som miskitu-indianere valgte at samarbejde og på den måde oplevede den økonomisk fremgang, adgang til vestlige forbrugsgoder, samt den politiske indflydelse i forhold til de befolkningsgrupper, d.v.s. sumu-indianerne, der valgte at yde reel modstand ved at trække sig væk fra de områder, hvor englænderne hovedsageligt etablerede deres handelsstationer (Vilas 1990 og Henriksen 1995). På den måde var sumuerne i højere grad i stand til at bevare oprindelige livsformer. Selvom miskituernes og sumuernes reaktioner kan anses som produktet af de sociale forandringer der opstod i karibien på engelsk kolonisering, bidrog disse reaktioner endvidere til konstruktionen af ny social kontekst. Med Giddens' kyndighedsbegreb ved hånden kan man sige, at de anvendte deres viden om, d.v.s. egne fortolkninger angående, engelsk tilstedeværelse i bestræbelserne på at udnytte situationen til egen fordel.

Jeg vil imidlertid hævde, at miskitu og sumu-indianernes reaktion på den engelske kolonisering, samt mange latinamerikanske indianeres valg af isolation irrvrigt, er udtryk for handlinger, der er præget af mere begrænsning end handlingsfremmende vilkår. Det er således vigtigt at medtage det faktum, at p.g.a. bl.a. englændernes ressourcer og militære dominans, var realistiske alternativer til miskituernes og sumuernes reaktioner nærmest ikke-eksisterende. Idet Giddens forsøger at opbevare struktur-aktør dualismen ved at konstruere et struktur-begreb, hvor sociale strukturer ikke eksisterer uafhængigt af menneskers viden eller bevidsthed herom, mener jeg ikke hans teori i tilstrækkelig omfang indtænker spørgsmålet om strukturel begrænsning:

Structure is not external to individuals: as memory traces, and as instantiated in social practices, it is in a certain sense more internal than exterior to their activities..... Structure has no existence independent of the knowledge that agents have about what they do in their day-to-day activity (Giddens 1984:25 og 26).

Ved at opfatte strukturer som *hukommelsesspor* og som noget der er tæt knyttet til aktørers viden, konstruerer Giddens et strukturbegreb, som minder meget om Bourdieus habitus-begreb og om hans egen udformning af aktørers praktiske bevidsthed. Giddens definerer praktisk bevidsthed som *all the things which actors know tacitly about how to go on in the contexts of social life without being able to give them direct discursive expression* (1984:xxiii). Men der er forskel på de strukturelle betingelser mennesker er underlagt og på de forhold mennesker skal vide noget om for at kunne fungere socialt.

I en kritisk analyse af strukturationsteorien har John B. Thompson henvist til forekomsten af strukturel differentiering, idet han gør opmærksom på at aktører besidder forskellige grader af valgfrihed:

The differential distribution of options and needs implies that certain individuals or groups of individuals have greater scope for action and choice than other individuals or groups of individuals: freedom, one could say, is enjoyed by different people in differing degrees (Thompson 1989:74).

Der er ingen tvivl om, at beboerne i Sedaka (Scott 1985), samt de etniske minoriteter i Nicaragua er udsat for strukturel begrænsning i deres valgmuligheder. Kritikken af Giddens skal derfor

bidrage til udviklingen af et etnicitetsbegreb, der medfører strukturel differentiering og den ulige fordeling af magt og ressourcer.

I den forbindelse vil projektet tage udgangspunkt i en omskrivning af Antonio Gramscis hegemoni-begreb, der skelner mellem ideologisk og handlingsmæssig repression (Abercrombie 1980:11ff) . Han vender sig mod opfattelsen af, at hegemoni blot producerer falsk bevidsthed. Inferre grupper besidder derimod en modsætningsfyldt bevidsthed:

["One might almost say that he (the worker) has two theoretical consciousnesses (or one contradictous consciousness): One which is implicit in his activity and which in reality unites him with all his fellow-workers in the practical transformation of the real world; and one, superficially explicit or verbal, which he has inherited from the past and uncritically absorbed"] (Gramsci 1971:333, her citeret efter Abercrombie 1980:15).

Problemet ved denne distinktion er imidlertid, at tilstande karakteriseret ved reproduktion af eksisterende vilkår, kun kan forklares med henvisning til ideologisk samtykke (eng. consent). Teorien fører sig herved op ad aktiv-passiv dikotomien.

I en kritik af Gramsci har Scott analyseret de skjulte modstandsformer blandt brnderne i Sedaka som et udtryk for, at hegemoni i højere grad virker på et praksisniveau end på et bevidsthedsplan:

["It is therefore more accurate to consider subordinate classes less constrained at the level of thought and ideology, since they can in secluded settings speak with comparative safety, and more constrained at the level of political action and struggle, where the daily exercise of power sharply limits the options available to them"] (Scott 1990:91).

Deres skjulte modstandsformer vidner, ifølge Scott, om, at brnderne er bevidste om principperne for den sociale reproduktion. Selvom denne bevidsthed ikke giver sig udslag i en explicit formulering af alternative samfundsformationer, er brnder og andre resourcesvage identiteter ofte istand til at forestille sig en "reversion eller en negation af dominans", idet Scott henviser til evnen til at konstruere diskurser karakteriseret ved "omvendte dominansforhold" eller ved fraværet af eksisterende vilkår (ibid 80-2). Scott konkluderer derfor, at enhver hegemonisk ideologi i sig selv er en leverandør af eller kilde til politisk modstand:

["Any dominant ideology with hegemonic pretensions must, by definition, provide subordinate groups with political weapons that can be of use in the public transcript"] (ibid:101).

Scotts analyser bidrager således til en omformulering af hegemonibegrebet, idet hegemoni ikke bare skal anskues som en "nedsligningseffekt", hvor dominerede individer indpodes hegemoniske principper, men derimod som et *diskursivt felt*, hvor aktører med ulige adgang til magt dagligt er i konflikt angående fortolkningen af den sociale virkelighed, og hvor magt konstant er udsat for forhandlinger og genforhandlinger. Men eftersom magtforholdene ofte er skiftende er der en tendens til reproduktion.

Projektet strtter sig derfor til Florencia Mallons tvedelte definition pDhegemonibegrebet, idet hegemoni bDde beskrives som en proces og som et endepunkt

["First, hegemony is a set of nested, continuous processes through which power and meaning are contested, legitimated and redefined at all levels of society..... Second hegemony is an actual end point, the result of hegemonic processes"] (Mallon 1995:6).

Fordelen ved dette hegemonibegreb er, at det strtter sig til en procesuel opfattelse af politisk praksis, samt til et syntetiserende etnicitetsbegreb, idet der levnes rum til politisk handling og til alternative politiske diskurser inden for en kontekst, der ellers synes at vFre prFget af strukturel reproduktion. FravFrret af mobilisering kan nemlig forklares med henvisning til, at der for rjeblikket udrves former for politisk praksis som ikke afgrrende truer de eksisterende hegemoniske principper (hegemonisk proces); dels kan der henvises til den anden definition pD hegemoni, idet ledere eller ledende institutioner besidder en hegemonisk kapacitet og dermed er i stand til at kontrollere den politiske diskurs. Men som Mallon, med henvisning til det procesuelle hegemoni-begreb ganske rigtig kommenterer:

["Yet any (hegemonic) outcome is precarious and unstable, subject once again to challenge and contestation"] (ibid:7) .

Metodiske og metodologiske overvejelser.

Giddens skelner mellem videnskabelig metode og metodologi. Det metodiske aspekt vedrrer de teknikker og kilder, der benyttes ved indsamlingen af informationer (f.eks interviews, dokumentforskning) . Det metodologiske omhandler fortolkningen og analysen af data og informationer (Giddens 1989:660). Jeg finder Giddens sondring frugtbar. Det fremgD sDedes, at ny videnskabelig indsigt er relateret dels til det metodiske aspekt, dvs. til anvendelsen af nye, alternative metoder eller til grundigere og mere systematisk dataindsamling, dels til metodologien og til nye mDder at analysere informationerne pD

I dette afsnit skal jeg redegrrre for projektets metodiske og metodologiske overvejelser. Det er fremgD, at projektet vil konstruere et modificeret politisk praksis-begreb, samt udvikle et syntetiserende etnicitetsbegreb gennem et case-studie, d.v.s. via en grundig undersrgelse af et enkelt eksempel - nemlig de etniske grupper i Nicaraguas Atlanterhavsregion.

Bent Flyvbjerg har i en effektiv dekonstruktion af et traditionelt naturvidenskabeligt ideal, der lFgger vFgten pDkontekstuafhFngige teorier, argumenteret for, at studiet i mennesker og sociale processer forudsFtter *kontekstafhFngig* viden (Flyvbjerg 1991) . Flyvbjerg tilslutter sig den almindelige udlFgning af case-begrebet som en detaljeret undersrgelse af et enkelt eksempel, og understreger i polemik med traditionel sociologisk opfattelse, at case-studiet udmFrket kan benyttes til at udfrrre generaliseringer og til at foretage selvstFndige teoriudviklinger:

["Man kan ofte med fordel generalisere pDgrundlag af en enkelt case, og casestudiet kan udmFrket bidrage til videnskabelig udvikling via generalisering som supplement eller alternativ til andre metoder. Men formel generalisering er overvurderet som kilde til videnskabelig udvikling"] (ibid:148-9).

Selvom Flyvbjerg på overbevisende vis argumenterer for casestudiets videnskabelighed, skal hans bidrag ikke tolkes som en total afvisning af den hypotetisk-deduktive videnskabsmodel, der ligger op til deduktive udledninger eller til at søge efter generelle principper på tværs af mange cases. Det understreges dog, at metodologisk deduktion er stærkt overvurderet og at studier i det partikulære sagtens kan gå hånd i hånd med kontekstafhængige og deduktive udledninger:

Der er regler, og der er det partikulære. Det kan efter min mening konstateres fenomenologisk, og det er denne fenomenologi, jeg er interesseret i at arbejde med. At amputere den ene side i den tværfenomen-par i et dualistisk enten-eller er at amputere vores forståelse. Igen er et ikke-dualistisk både-og at foretrække. Jeg kritiserer således ikke regler, logik, analytisk rationalitet og forskning på teoridannelse i sig selv, men alene deres dominans i forhold til andre fenomener i det moderne samfund (ibid:66).

Flyvbjergs videnskabsteoretiske distinktion mellem case-studier og deduktive udledninger ligger sig op ad den sociologiske struktur/aktør debat. Strukturalistiske teoridannelser har traditionelt haft en tilbøjelighed til at benytte deduktive tilgange mens kulturanalyser i højere grad har anvendt en induktiv metodologi. Den metodologiske udfordring for dette projekt består således i at udvikle et forskningsdesign med både induktive og deduktive elementer. Giddens har imidlertid fremhævet det hensigtsmæssige i, at empiriske studier for en stund følger metodologisk parantes om henholdsvis den ene og den anden side af struktur/aktør-dualiteten (Giddens 1984:288).

Med inspiration fra Giddens og Flyvbjergs betragtninger vil jeg udvikle en *differentieret forskningsstrategi*, hvor der tages udgangspunkt i en induktiv case-baseret undersøgelse af politisk praksis blandt de etniske grupper i Atlanterhavsregionen. Men de detaljerede studier i det partikulære skal analyseres i samspil med relevante eksterne forhold via inddragelse af en deduktiv tilgang, der kaster lys over de etniske gruppers samfundsmæssige kontekst.

Som en illustration af hvordan deduktive analyser vil kunne perspektivere case-baserede undersøgelser vil jeg henvise til projektets teoretiske diskussioner angående etnisk bevidsthed/identitet. Det blev hævdet, at etnisk identitet forandres som en konsekvens af de etniske aktørers sociale konstruktioner. Metodisk må den konkrete empiriske undersøgelse således benytte sig af kulturanalytiske redskaber som feltarbejde, deltagerobservation og interviews - d.v.s. studier i det partikulære - for at opnå indsigt i befolkningens etniske identitet/bevidsthed. Eftersom de sociale relationer de etniske grupper imellem er præget af social differentiering, hvor eksempelvis miskituindianerne befinder sig i ensartede og ringe ressourcemæssige positioner, kan de siges at besidde en identisk *strukturel identitet*. Undersøgelsen i dette tilfælde må benytte samfundsanalytiske redskaber som statistisk materiale og anden litteratur irrvrigt; der er altså tale om en deduktiv metodologi.

Som en afsluttende kommentar til Flyvbjergs argumenter for case-baseret forskning vil jeg fastholde en ikke uvæsentlig sondring mellem henholdsvis empirisk og analytisk generalisering. Det er sandt, at et indgående studie af forholdene i Nicaraguas Atlanterhavsregion kan afsløre noget om etnicitet og politisk praksis i det rvrige Latinamerika, d.v.s. anvendes som metode til empirisk generalisering. Men uanset hvor velvalgt casen synes at være har empirisk

generalisering den svaghed, at konklusionerne reelt brr bevises (eller modbevises) gennem nye omhyggelige casestudier. Analytiske generaliseringer handler om teoriudvikling (der f.eks kan forklare variationer i etno-politisk praksis) og om konstruktionen af begreber (eks. syntetiserende etnicitetsbegreb eller procesuelt politisk praksis begreb), der ikke skal bevises, men afprøves i praksis, og eventuelt modificeres. Nedenfor vil jeg uddybe en række metodiske og metodologiske forhold ved en differentieret forskningsstrategi. Det vil fremgå at projektet først og fremmest er designet med henblik på at foretage analytiske generaliseringer.

Projektets induktive analyser vil tage udgangspunkt i *feltarbejde*, d.v.s ophold og undersøgelser i udvalgte områder af Atlanterhavsregionen. De metodiske redskaber i forbindelse med feltarbejdet er dokumentforskning, deltagerobservation og interviews.

Dokumentforskningen og kildestudierne, der vil foregå på relevante biblioteker og arkiver i Nicaragua, har to formål. Dels i forhold til etableringen af et diakront aspekt, idet jeg for det første vil indfange de store tidsmæssige variationer i den etno-politiske praksis og for det andet ønsker at medtage, hvordan de etniske gruppers historiske hukommelse - herunder deres opfattelser af borgerkrigen i 80'erne og af overgangen til regional autonomi - påvirker aktuelle former for politisk praksis. Dels i forhold til et mere faktisk sigte; d.v.s som middel til datering og dokumentation af historiske begivenheder.

Projektet vil imidlertid prioritere et længerevarende ophold i et afgrænset område af Atlanterhavsregionen herjt. På basis af deltagerobservation og interviews er formålet at foretage kvalitative undersøgelser af lokalbefolkningens konstruktioner af etnisk bevidsthed og politiske praksis. På grund af projektets modificerede udformning af Flyvbjergs generaliseringsbegreb og ønsket om at foretage analytiske generaliseringer er fokus rettet mod kvalitative fremfor kvantitative undersøgelser. Mens kvantitative undersøgelser, hvad enten det erkendes eller ej, er baseret på den række kvalitative antagelser om det studerede fænomen, er formålet med dette projekt netop at anfægte nye perspektiver på fænomener som politisk praksis og forandringer af etnisk bevidsthed. Hvad angår politisk praksis er målsætningen *ikke* at [mål] i hvilket omfang på forhånd definerede former udtrykkes, men at studere hvordan fænomenet manifesteres i sin konkrete kontekst. Man kan sige, at projektets kvalitative indhold ligger op til, at fremtidige studier, med et nyt politisk-praksis-begreb ved hånden, vil kunne foretage mere kvantitative baserede målinger af forekomsten af politisk praksis.

Projektets kvalitative sigte har konsekvenser for overvejelser om strategi ved valg af et nærmere defineret område for feltarbejdet (eksempelvis en miskitulandsby). Det er f.eks ikke mest hensigtsmæssigt at vælge vifgt på områdets repræsentativitet i forhold til den rvrige Atlanterhavsregion, men derimod på den mængde information, det valgte område kan tilvejebringe. Flyvbjerg anbefaler brugen af *ekstreme* eller atypiske cases, hvis man har brug for, at relativt flere aktører og mere grundlæggende mekanismer i den studerede virkelighed er aktive og hvis man ønsker at studere forhold, der er særligt problemfyldte (Flyvbjerg 1991:148ff). I forhold til projektets problemstillinger brr det valgte område altså være særligt påvirket af de negative konsekvenser af globaliseringen og af regeringens tilsidesættelse af Autonomiloven. Det kan f.eks være et område, der er påvirket af udenlandske selskabers interesser i plantage- og minedrift og som er påvirket kulturelt og miljømæssigt heraf.

Formålet med deltagerobservationselementet er at opnå muligheden for at *erfare*, hvordan

politisk praksis og etnisk bevidsthed manifesteres i lokalsamfundet. Men "bevidsthed" og "procesuel politisk praksis" er fænomener, der kun vanskeligt lader sig dokumentere; Som integrerede elementer i befolkningens dagligdagspraksiser manifesteres de kun i tid og rum som begivenheder og realiseres som tale eller/og handlinger (Hastrup 1995 :17 og Abrams 1982:191). Både Kirsten Hastrup og Phillip Abrams har understreget betydningen af studiet af begivenheder for deres respektive discipliner (henholdsvis antropologi og historisk sociologi). Begge skelner mellem hændelser (happenings) og begivenheder (events), idet sidstnævnte, udover at være en objektiv hændelse, desuden tilskrives en *kulturel betydning* i sin konkrete kontekst. Feltarbejdet vil hente inspiration fra Hastrups udformning af begivenhedsbegrebet, idet evnen til at registrere begivenhedernes kulturelle betydning betragtes som et middel til antropologisk indsigt (erfaring) (1995:52). Herudover vil fortolkningen af begivenheder strætte sig til Abrams historisk sociologiske opfattelse. Ifølge Abrams opnår en begivenhed først og fremmest historisk betydning i relation til en sekvens af andre begivenheder; det er med andre ord gennem en kæde af begivenheder, at historisk forandring opstår (1982:191):

“An event is a portentous outcome; it is a transformation device between past and future; it has eventuated from the past and it signifies for the future. It is not just a happening there to be narrated but a happening to which cultural significance has successfully been assigned. And its identity and significance are established primarily in terms of its location in time, in relation to a course or chain of other happenings..... Events, indeed, are our principal points of access to the structuring of social action in time” (Abrams 1982:191).

I forhold til analysen af politisk praksis, opfattet som en proces, kan Abrams betragtninger bidrage frugtbart, idet begrebet kan undersøges som en sekvens af begivenheder, hvor aktører handler politisk. Herudover er Abrams sociologiske overvejelser omkring begivenhedsbegrebet anvendelige i forhold til udviklingen af et syntetiserende etnicitetsbegreb. Ifølge Abrams er en begivenhed resultatet af et møde mellem aktører og strukturer. I modsætning til hændelser er en begivenhed, i kraft af sin kulturelle betydning, udtryk for at de handlinger, der skaber begivenheden besidder en grad af transformativ kapacitet

*“The great events mark decisive conjunctions of action and structure; they are transparent moments of structuring at which human agency encounters social possibility and can be seen most clearly as simultaneously **determined and determining**. Time after time the analysis of the event reveals the meaning and **interweaving of the general and the particular**, of interest, states, cultures, rules and structured opportunity with individual understandings, capacities, motivations and more or less considered and deliberate action”* (Abrams 1982:199, fremhævingen er min).

Med udgangspunkt i Hastrups og Abrams betragtninger kan formålet med deltagerobservationselementet anskueliggøres, idet jeg gennem registreringen af politiske begivenheder, der har implicit eller eksplicit relevans for projektets fokus på autonomiordningen (f.eks begivenheder der "siger noget" om opfattelsen af udenlandske firmaer eller om synet på mestidsbefolkningen eller som afslører konkrete holdninger til autonomiprojektet), vil undersøge, hvordan politisk praksis udfoldes i denne begivenhed. Ved at registrere og analysere sekvenser af begivenheder sikres muligheden for at etablere en procesuel udformning af politisk praksis.

Herudover skal det nævnes, at Abrams påstand om, at en begivenhed repræsenterer midt mellem det generelle og det partikulære, er relevant i forhold til projektets differentierede forskningsstrategi, idet det gælder om at begivenheder både kan og skal analyseres induktivt og deduktivt.

Feltarbejdets sidste bestanddel - interviews - vil i lighed med casestudiets øvrige metoder være kvalitativt orienteret. På det niveau betragtes interviewpersonerne således som informanter eller vidner i forhold til bestemte konkrete oplysninger (f.eks. datering og bekræftelse af bestemte begivenheder), mens de på et andet niveau ansues som subjekter eller som repræsentanter for en kultur. På dette niveau er spørgsmålet om informantens pålidelighed underordnet, idet der derimod lægges vægt på refleksioner over hvad beskrivelserne siger om informanten og om den kultur han/hun repræsenterer (symptomatisk læsning, ad. Kvale 1989:80). Fortolkningen af interviews vil være hermeneutisk baseret og blive foretaget på baggrund af Kvales 3-delte analysemodel (1984:60 og 1989:85):

1.del. Analyse af informantens selvforståelse.

2.del. De individuelle udsagn tolkes ind i deres kulturelle og samfundsmæssige kontekst.

3.del. Teoretisk tolkning.

På analysemodellens første del bryr udsagn og påstande analyseres ud fra interviewets *egne præmisser*. Et udmærket pålidelighedskriterium kan være informantens godkendelse og accept af vurderingerne. Når fortolkningen af interviews bevæger sig op på modellen's anden og tredje del betragtes interviewpersonen ikke længere som informant men som repræsentant, og hans/hendes accept er dermed ikke længere interessant for analyserne⁷. På modellen's anden del sker der en sammensmeltning med informationerne og analyserne fra feltarbejdets øvrige metodiske elementer, mens Kvales tredje niveau etableres ved at indtænke analyserne fra første og anden del i forsøget på at udvikle et syntetiserende etnicitetsbegreb. Dette niveau bidrager således til intentionerne om at sammenføre en induktiv og deduktiv forskningsstrategi.

I indsamlingen af informationer i forbindelse med strategiens deduktive element vil hovedvægten blive lagt på litteraturstudier, dvs. analyser af statistisk materiale samt af øvrig relevant empirisk og teoretisk litteratur. Det er fremgået, at teoriudviklingen vil tage udgangspunkt i en kritisk læsning af Giddens strukturationsteori, men at nuanceringer og modificeringer vil indhente stætte fra en eklektisk metode, dvs. via en kritisk anvendelse af øvrige, relevante teoridannelser.

7

Steinar Kvale anbefaler [common sense accept] og [teoretisk enighed] som relevante pålidelighedskriterier på henholdsvis anden og tredje del. [Common sense] refererer til, at der almindeligvis vil kunne opnås bred tilslutning til vurderingerne blandt eksterne betragtere (altså blandt individer der ikke er involveret i problemet), mens der med teoretisk enighed henvises til forskningsmæssig konsensus; dvs. forskere der godkender teorien og bryr tilslutte sig den teoretiske tolkning af interviewet (Kvale 1984).

Referencer

- C Abercrombie, N. (et al) 1980. *The Dominant Ideology Thesis*. London
- C Acevedo, A. J. 1993. *Nicaragua y el Fondo Monetario Internacional. El pozo sin fondo del ajuste*. Managua.
- C Archer, M. S. 1990. Human Agency and Social Structure: A Critique of Giddens. I Clark, Modgil og Modgil: *Consensus and Controversy: Anthony Giddens*. London.
- C Banton, M. 1995. *Rational Choice Theories*. I American Behavioral Scientist vol. 38, n. 3. London.
- C Bourdieu, P. 1977. *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge.
- C Dunbar Ortiz, R. 1986. *La cuesti\u00f3n miskita en la Revoluci\u00f3n nicaraguense*. Mexico city.
- C "Estatuto de autonom\u00eda de las dos regiones de la Costa Atl\u00e1ntica de Nicaragua". Ley no.28. 1987.
- C Flyvbjerg, B. 1991. "Rationalitet og magt" bd.1, Odense.
- C Giddens, A. 1979. *Central Problems in Social Theory. Action, Structure and Contradiction in Social Analysis*. Berkeley.
- C Giddens, A. 1984. *The Constitution of Society*. Berkeley.
- C Giddens, A. 1989. *Sociology*. Cambridge.
- C Hale, C.R. 1992. Wan Tasbaya Dukiara. I Wani, juni.
- C Hale, C.R. 1994. *Resistance and Contradiction. Miskitu Indians and the Nicaraguan State, 1894-1987*. Stanford, Californien.
- C Hale, C.R. og Gordon, E. 1987. Costeno Demography. Historical and Contemporary Demography of Nicaragua's Atlantic Coast. I CIDCA/Development Study Unit (ed). *Ethnic Groups and Nation State. The Case of the Atlantic Coast in Nicaragua*. Stockholm.
- C Helms, M. 1971. *Asang. Adaptation to Culture Contact in a Miskitu Community*. Gainesville.
- C Henriksen, K. 1995. *Etnicitet og etniske grupper p\u00e5 Nicaragua's Atlanterhavskyst. Case-baseret unders\u00f8gelse af eksterne relationers betydning for udviklingen af etnisk bevidsthed*. Ikke udgivet.
- C IRENA. 1991. *Servicio forestal nacional. Una estrategia para el desarrollo forestal*.
- C Jenkins Molieri, J. 1986. *El desafio ind\u00edgena en Nicaragua: El caso de los Miskitos*. Mexico city.
- C Kvale, S. 1984. *Om tolkning af kvalitative forskningsinterviews*. I Tidsskrift for Nordisk Forening for P\u00e5dagogisk Forskning, v.3-4.
- C Macdonald, T. 1988. The Moral Economy of the Miskito Indians: Local Roots of a Geopolitical Conflict. I Guidieri et al., eds. *Ethnicities and Nations*. Houston, Texas.
- C Mallon, F. 1995. *Peasant and Nation. The Making of Postcolonial Mexico and Peru*. California.
- C Morris og Mueller eds. 1992. *Frontiers in Social Movement*

Theory.

- C Nagel, J. 1995. *Ressource Competition Theories*. I American Behavioral Scientist vol. 38, n. 3. London.
- C Nietschmann, B. 1973. *Between Land and Water. The Subsistence Ecology of the Miskito Indians, Eastern Nicaragua*. New York.
- C Nietschmann, B. 1989. *The Unknown War. The Miskito Nation, Nicaragua and the United States*. Boston.
- C Robertson, R. 1992. *Globalization. Social Theory and Global Culture*. London
- C Romero, G. og Cunningham, M. (1992). *Autonomía y recursos naturales*. I *Wani* no.10. CIDCA.Managua.
- C Scott, J. 1985. *Weapons of the Weak. The Everyday Forms of Peasant Resistance*. Yale.
- C Scott, J. 1990. *Domination and the Arts of Resistance*. Yale.
- C Thompson J. B. 1989. *The Theory of Structuration*. I Held et al., eds. *Social Theory of Modern Societies. Anthony Giddens and His Critics*.
- C Vilas, C. 1989. *Del colonialismo a la Autonomía: Modernización capitalista y Revolution social en la Costa Atlántica*. Managua.
- C Wallerstein, I. 1974. *The Modern World System*. New York.
- C Worsley, P. 1984. *The Three Worlds. Culture and World Development*. London.